

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
 SVENSKA
 KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 34.

Stockholm 3 September 1908

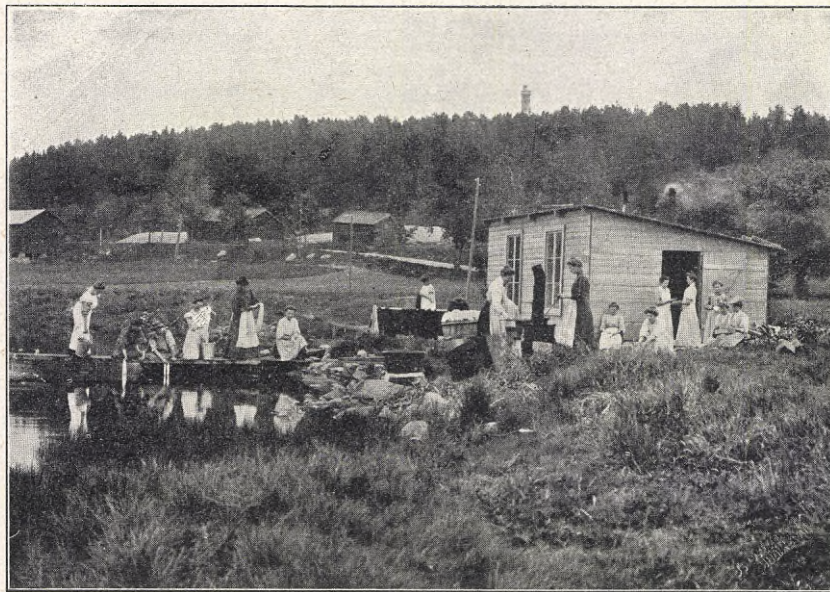
1:a årg.

<p>Prenumerationspris: 1/2 år... kr. 4:50 1/2 år... kr. 2:50 3/4 »... » 3:50 1/4 »... » 1:25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid. Kl. 1—2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.</p>	<p>Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:— Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.</p>
--	---	---	--	---

Växtfärgning och hemslöjdskurser.

Ni skulle sett och hört huru trefligt vi hade det i färgningsstugan vid Lillfjärdens strand. Ni tycka nog, att den ser så liten och anspråkslös ut, och det är ju sant, men den fyllde sin uppgift att ge tak öfver hufvudet åt oss 16 elever med lärarinna, 4 spisar, »chemicum», en mängd kittlar, hinkar och korgar fyllda med doftande nyplockadt löf, färgsoppor och färgväxter från gran och stenlaf, pors och ljung, till hundkäs och nate. Ni finna således, att det just inte är några svåråtkomliga märkvärdigheter i växtväg, som erfordras, och dock framställes däraf de finaste och ädlaste färger. Som bekant behöfver man ej gå långt för att finna de nämnda växterna, utan man kan plocka dem i närmaste hage eller skogsbacke. Dagdkäpa, ängssyra och hundkäs plockade vi utanför färgningsstugans knutar, och det var för oss nästan som ett underverk,

när vi första gången sågo ängens färger i våra garnhäfvor. Tyvärr var plåten i kameran ej färgkänslig, annars skulle bilden häröfvan visat en serie färger i de behagligaste nyanser.

VID FÄRGNINGSSTUGAN.

Men huru skola vi komma därefter? hör jag någon fråga. Därpå vill jag svara, att vi nog ingen annan utväg ha än att anordna undervisningskurser eller att, såsom i Västerbottens län är fallet, anställa en »vandringslärarinna» en tid framåt. Stora Kopparbergs läns hushållningssällskap har gått i spetsen för detta såväl som för upplifvande af den kvinnliga hem-

Villkoret och förutsättningen för den kvinnliga hemslöjdens återupplifvande är att kunna förfoga öfver goda, ädla och hållbara färger, och därför måste vi söka att återeröfra egenedom, som en gång tillhört Sveriges kvinnor, nämligen kunskap i den hittills bästa hemfärgningsmetod man känner, nämligen växtfärgningen.

slöjden i allmänhet. Nämnda hushållningssällskap har nämligen i Mora anordnat de första växtfärgningskurserna i vårt land, och där pågår nu dess femte och Sveriges sjätte växtfärgningskurs. På initiativ af fru B. Gyllenhammar pågår äfven en växtfärgningskurs i Bollnäs.

I fråga om den undervisning, som rör landthushållning i allmänhet och hvori kvinnor få deltaga, har Gäfleborgs läns hushållningssällskap varit banbrytande, och det var i väsentlig mån dess åtgärder, som tjänade till föredöme, då staten år 1906 började understödja sådan undervisning. Ett bevis på sistnämnda hushållningssällskaps intresse för kvinnans praktiska fostran

ha vi i dess anslag af 600 kronor till anordnande af hemslöjdskursen i min skola i Hudiksvall. För kursen i Hudiksvall ha vi haft förmånen att förfoga öfver de yppersta lärarinnekrafter, så ha vi t. ex. såsom lärarinna i växtfärgning haft fröken Beda Larsson från Mora, bekant för Dagnys läsarinor genom fru Ellen Lundbergs artikel om Mora hemslöjd i ett föregående nummer. Undervisning i den gamla helsingesömnaden, som har namnet näfversöm, har lämnats af fröken Augusta Gripenberg i Hudiksvall, som har hedern af att ha räddat och förädladt denna ädla sömnadskonst.

Hudiksvall i augusti 1908.

STINA RODENSTAM.

Proportionella val.

För Dagny af Dr. Gulli Petrini, f. Rossander.

När ett val förrättas, ligger det närmast till hands att man ger platsen åt den, som får de flesta rösterna. Detta är också majoritetsvalens enkla, lättfattliga princip. Är det fråga om ett rent personval, och gäller det dessutom endast en plats, så blir ett dylikt tillvägagångssätt nästan själfklart, men detta är ej i lika grad händelsen, så snart partibildning äger rum, och i synnerhet icke, när valet omfattar flera platser. Ty hur enkelt det kan låta, att den, som får de flesta rösterna, bör ha den första platsen, den som får de näst flesta den andra etc., måste man erkänna, att om det är två partier, som strida om makten, är det visst icke axiomatiskt, att det största partiet skall ha alla platserna och det mindre ingen alls, blott därför att det förra har några rösters öfvervikt. Principiellt taget är det nog lika oriktigt, om det största partiet skulle vid ett val få besätta alla platserna i riksdagen, äfven om valet förrättas så, att landet är indeladt i så många valkretsar, att hvar och en endast sätter till en representant. Denna brist hos majoritetsvalen att tillgodose minoritetens rätt blir dock mindre tydlig vid enmansvalkretsar. Partierna hvila nämligen ytterst på intresse motsatser, och det inträffar ofta att en landsdel företräder ett intresse starkare än en annan, så att hvad minoriteten kan ha förlorat i en valkrets, det kan den ta tillbaka i en annan. Någon säker garanti, att detta verkligen skall äga rum, erbjuda majoritetsvalen dock icke; och om erfarenheten om dem väl också visat, att på grund af denna utjämning en någorlunda stark minoritet nog aldrig blir alldeles undertryckt, inte torde man sanningsenligt kunna påstå, att man med dem får en representation, där partierna äro företrädda i proportion till sin styrka. Anhängarna af majoritetsval till riksdagen vilja väl ej heller göra detta troligt utan vidhålla fastmer, att det inte är så synnerligen viktigt, att riksdagen precis skall vara en förminskad bild af partiställningen i landet.

Det viktigaste skulle i stället vara, att man finge en regeringsduglig majoritet, och bästa värdet mot majoritetsförtryck ligga däruti, att ett parti måste sköta sig så, att det inte kommer i minoritet vid nästa val. I Sverige ha vännerna af majoritetsvalen också häfdat, att för att den proportionella rättvisan skall bli en verklighet, måste man ha enkammarsystem, då det är klen rättvisa att först ge så godt som en hel kammare i minoritetens våld och sedan fordra en minoritet i den andra, som är proportionell mot dess verkliga antal i landet. Denna faktiska orättvisa blir väl knappast häfd ens med att de proportionella valen bli införda äfven till första kammaren och dess urväljare, så länge en graderad skala här gör sig gällande. Emellertid förbands ju 1907 års rösträttsreform med en reducering i denna graderade skala, som verkade lockande på landtmännen och dref frågan till lösning. En ändring i riksdagsordningen, gående ut på allmän rösträtt för män till andra kammaren och proportionella val, antogs hvilande till 1909 års riksdag, och efter allt att döma kommer den nog att ånyo godtagas efter omvalen, hvarför vi antagligen ha att vänta de proportionella valens införande med år 1910. Det är därför tydligen nödvändigt, att alla medborgare söka bli förtrogna med såväl deras allmänna princip som de metoder, hvilka torde komma till användning hos oss.

Principen för proportionella val är, att när ett antal representanter skola väljas, det största partiet icke — såsom vid majoritetsvalen — skall sätta till alla representanterna, utan att hvarje mera betydande grupp af valmän skall få så många representanter, som den på grund af sin styrka kan anses berättigad till. Om man t. ex. skall sätta till 6 platser, och det är tre partier, af hvilka det största förfogar öfver 300, det andra öfver 200 och det tredje öfver 100 röster, så skall enligt denna princip, det största partiet ha 3, det

andra 2 och det sista 1 plats, emedan talen 3, 2 och 1 förhålla sig till hvarandra som talen 300, 200 och 100. Till att förstå detta fordras icke någon invecklad aritmetik, men tyvärr blir saken icke lika enkel i praktiken. Rösterna fördela sig nog icke i regel så där bra, som siffrorna i räkneböckernas »bolagstal», afsedda att gå jämt ut, och vi behöfva ju bara anta, att det var 326 af de 600 rösterna, som hörde till första partiet, för att vi enligt denna sorts räkning skulle få dess antal representanter till

$$\frac{326 \times 6}{600} = 3,26$$

men man kan inte skicka bråkdelar af riksdagsmän till kammaren. Det gäller då naturligtvis att afrunda talen till hela tal, och detta måste ske så att rättvisan icke blir alltför mycket lidande därvid.

En annan sak, som vållar tekniska svårigheter vid de proportionella valen är, att man i allmänhet icke på förhand känner partiernas styrka, hvarför en del valmetoder, som eljes vore tillfylles, icke utan vidare kunna användas. En sådan är *den enkla kumulativa metoden*. Då denna är ganska belysande för hvad man med de proportionella valen åsyftar, vill jag redogöra för densamma. Vi återgå till vårt första enkla exempel med de 6 platserna och de tre partierna på 300, 200 och 100 resp. Man kan då förfara så, att eftersom det är 6 platser som skola tillsättas, man tilldelar hvarje valman 6 röster, dem han efter behag får fördela på olika personer eller hopa (»kumulera») på en. Som det nu är, veta vi, att om man skall välja 6 representanter vid ett politiskt eller komunalt val, så måste hvarje valsedel innehålla 6 *olika* namn. Gör den inte det, blir den kasserad. Men antag, att man i stället tillåter valmannen att skriva *samma namn flera gånger* på sin lista och på det viset hopa sina röster på den eller dem han helst vill ha vald, så få vi därigenom en möjlighet till ett proportionellt val. I det föreliggande exemplet skulle då det största partiet sätta upp 3 olika namn, hvarvid hvar och en får 2 röster på hvarje valsedel. Då det skulle finnas 300 sådana valsedlar, får härvid hvarje kandidat $300 \times 2 = 600$ röster. Det andra partiet borde endast sätta upp 2 kandidater, hvilka då får 3 röster på hvarje sedel och således inalles $200 \times 3 = 600$ röster vardera. Det sista partiet skulle slutligen sätta upp endast 1 namn, som då får 6 röster på hvar sedel, således $100 \times 6 = 600$ röster. Alla kandidaterna få lika många röster och bli således valda. Men för att detta system skall fungera riktigt, fordras tydligtvis, att man skall känna partiernas styrka på förhand; eljest löper ett parti i fara att antingen underskatta sin styrka och sätta upp färre kandidater än hvad det kunde ha fått genom, eller att öfverskatta den och sätta upp för många, hvarvid det kunde inträffa, att alla föllo igenom. Gäller det att välja delegerade ur en sluten korporation, där man på förhand känner partiställningen, då är denna metod till fylles, men vid ett större allmänt val kan den

tydligtvis ge ganska felaktigt resultat. Ett sätt att kringgå denna svårighet vore att göra valet medelbart, så att valmännen välja — icke representanter, utan elektorer. Om man sedan i elektorsförsamlingen lät hvarje elektor representera så många röster, som han själf fått, så känner man ju partiställningen vid det slutliga valet, och detta kan då ske, snart sagdt, efter hvilken proportionell metod som helst. I detta fall blir det ej svårt att få riktigt resultat. Emellertid har man ej här i landet velat föreslå en medelbar metod, ehuru den onekligen skulle ställa sig enklare än de omedelbara, antagligen mest därför, att de medelbara valen här råkat i misskredit, så att man fruktade att blotta namnet skulle verka afskräckande. Men om de omedelbara valen medfört större lifaktighet än de medelbara, så har det väl varit därför att man vid de förra röstat direkt på den man vill ha vald och att man genast fått veta utgången af valet, samt så snart denna var tillkännagifven kunnat få en klar överblick öfver det hela, men detta valnöje kommer nu bort i alla fall. Valen till andra kammaren skola enligt det antagna förslaget beräknas af Konungens befallningshafvande, och metoden är så pass invecklad, att de flesta af valmännen nog aldrig få riktigt klart för sig, ens hur deras egen röst verkat, när de någon månad efter valet få veta utgången, och då kan det allt vara frågan om det inte vore lika roligt att skicka en person som en valsedel till länsresidenset. Men som sagdt, detta har man inte ens velat föreslå; utan man vill ha omedelbara val. Vidare vill man naturligtvis fortfarande ha val med slutna sedlar, af en, att döma af erfarenheten från Preussen, säkerligen högst berättigad fruktan för valtryck. Man kan således inte be valmännen komma och låta räkna sig och sedan fördela platserna proportionellt mellan partierna, utan valmännen skola få aflemna sina slutna sedlar i fred och ro, och så fordrar man af valmetoden, att den efteråt skall kunna utföra den rättvisa fördelningen.

Detta är betydligt mer inveckladt, och många matematiker ha bråkat sina hjärnor med att utfundera lämpliga metoder härför. Vi ha på svenska en mycket redig och klar framställning af olika proportionella valmetoder och de svårigheter som medfölja den ena och den andra i det »Betänkande med förslag till proportionellt valsätt», som utarbetats af en för detta ändamål tillsatt kungl. kommitté. Dock innehåller detta betänkande icke det nu, i samband med den hvilande grundlagsändringen, antagna valsättet, emedan detta då ännu icke var påhittadt. Naturligtvis kan jag icke här genomgå alla dessa metoder utan måste hänvisa den intresserade till betänkandet; det är icke så svårsläst, som man skulle kunna tro. Här måste jag inskränka mig till att redogöra för det, som har användning i den valmetod, som väntar oss, och börjar då med den så att säga grundläggande *d'Hondts regel*. Denna läres bäst genom ett exempel, och vi kunna ta det som kommittén anför. Antag, att vi ha tre

partier A, B och C med resp. 400, 199 och 101 röster, och att man mellan dem skall fördela 7 platser. Man resonerar nu på följande sätt. Första platsen tillkommer tydligen partiet A, eftersom det är störst. Om nu A:s rösttal är så stort, att hälften däraf är större än de andras, bör A äfven ha andra platsen; för att utröna detta halfverar man 400 och får således 200 (se tabell I, där de successiva kvoterna införas och platserna numreras vid jämförelsetalet). A får äfven andra platsen. Man fortsätter nu: om tredjedelen af A:s röstetal är större än de andras, bör A äfven ha den tredje platsen: $400 : 3 = 133\frac{1}{3}$. Detta är icke fallet, utan nu är B störst, hvarför den får tredje platsen. Nu har B fått en plats; men skall den ha en till, bör hälften af dess rösttal öfvergå de andras jämförelsetal: $199 : 2 = 99\frac{1}{2}$. Nu är A störst igen och får fjärde platsen. A har nu fått tre platser; för att det skall få en fjärde, bör fjärdedelen af dess ursprungliga rösttal bli störst; $400 : 4 = 100$. Nu är C störst, och får således den femte platsen, hvarvid dess jämförelsetal reduceras $101 : 2 = 50\frac{1}{2}$. Sedan är A störst igen och får sjätte platsen. Då nu A satt till fyra platser, divideras dess ursprungliga rösttal med 5; $400 : 5 = 80$. Nu är B störst och får sjunde platsen.

Tabell I. d'Hondts regel.

Parti-namn	J ä m f ö r e l s e t e t a l :						
	1:a jämf.	2:a jämf.	3:e jämf.	4:e jämf.	5:e jämf.	6:e jämf.	7:e jämf.
A	400 ¹⁾	200 ²⁾	133 $\frac{1}{3}$ ³⁾	100 ⁴⁾	100 ⁵⁾	80 ⁶⁾	80
B	199	199	99 $\frac{1}{2}$ ³⁾	99 $\frac{1}{2}$	99 $\frac{1}{2}$	99 $\frac{1}{2}$	99 $\frac{1}{2}$ ⁷⁾
C	101	101	101	101	50 $\frac{1}{2}$ ⁵⁾	50 $\frac{1}{2}$	50 $\frac{1}{2}$

Regeln är denna: När ett parti fått 1 plats, skall dess rösttal divideras med 2; när det fått 2 platser skall dess *ursprungliga* röstetal divideras med 3; efter 3 platser skall det divideras med 4 etc. De olika partiernas uppkommande kvoter jämföras med hvarandra, och för hvar gång ger man platsen åt det parti, som har det största jämförelsetalet. Se vi på resultatet i det anförda exemplet finna vi, att partiet A fått fyra platser, B två och C en, hvilket är synnerligen rättvist, då rösttalen är 400, 199 (hvilket ju är nära lika med 200) och 101 (nära lika med 100). Den d'Hondtska regeln är matematiskt riktig, och fördelar platserna så rättvist som man kan begära, I detta fall gick det mycket bra, men antag nu, att vi blott haft 6 platser att besätta; vi skulle då ha brutit af räkningen tidigare, och B hade aldrig fått sin andra plats utan fått nöja sig med en. A hade då fått 4 gånger så många som B, fastän det knappt var mer än dubbelt så stort, och B och C hade fått en hvar, fast B var nära dubbelt så stort som C. Detta beror på omöjligheten att fördela 6 platser alldeles rättvist mellan tre partier med dessa rösttal. Någon absolut rättvisa när man således icke här heller. Platserna bli emellertid bättre fördelade och

ojämnheterna mindre i samma mån man tillsätter ett större antal representanter på en gång. Proportionalistkommittén har också ifrigt betonat detta, och herr G. Cassel säger t. o. m. i den »bilaga om proportionella val», som han utarbetat till kommitténs betänkande (sid. 6), »att valkretsarne knappast få ha mindre än 6 à 7 platser, om man skall kunna åstadkomma ett proportionellt val». Men låt oss återgå till d'Hondts regel och se, hur långt man kommer med den. Vi ha fått veta, att partiet A skall ha fyra platser, B två och C en, men detta är tydligen icke tillräckligt, man måste också veta, hvilka personer som bli valda, eller med andra ord: regeln måste kompletteras med bestämmelser om i hvilken ordning partiernas kandidater skola gå in, då ett parti naturligtvis ofta ställer upp flera kandidater än det får sig tilldeladt. Partiställningen är ju ej känd från början, och man vill naturligtvis icke riskera att sätta upp för få. Vidare förutsätter regeln i sin renaste form, att hvarje parti har sina kandidater, och att ingen får tillhöra två partier. För att förhindra, att två partier ställa upp samma kandidat måste man ha s. k. »officiell kandidatur», d. v. s. partierna måste anmäla sina kandidater för vederbörande myndighet, och endast de sålunda registrerade äro valbara. Skulle en person bli anmäld af två partier, får han vanligen själf afgöra, till hvilketdera partiet han vill höra. Utgår man från en dylik skarp partibildning, möter det icke så stora svårigheter att bestämma ordningen mellan kandidaterna inom partiet. Då man ju här i alla händelser har att göra med en officiell partiledning, kan man ju t. ex. låta denna också bestämma ordningen inom listan, så att kandidaterna gå in i den ordning de stå på den officiella listan. Detta blir dock att ge partiledningen en mycket stor makt, medan den enskilde valmannen icke har annat att göra än välja mellan de olika partiernas listor oförändrade. Ett annat sätt är att visserligen fordra att valmannen blott röstar på de officiella partikandidaterna men tillåta att han tar med fler eller färre af dem. De olika kandidaterna få då olika rösttal, och den som får de flesta rösterna kommer först. Man kan i detta fall också tillåta kumulation, hvarigenom man får en viss proportionalism äfven mellan olika grupper inom partiet. Röstsedlarne afgifna på en eller flera af kandidaterna inom ett parti räknas i alla fall tillsammans, och deras summa blir partiets rösttal, hvarmed det konkurrerar med de andra enligt d'Hondts regel. Slutligen kan man låta valmannen själf genom förstrykning eller numrering angifva ordningen mellan kandidaterna, eller man kan på ett eller annat sätt kombinera metoderna, så att man får ett nöjaktigt resultat. En dylik på absolut partidelning hvilande tillämpning af d'Hondts regel användes i Belgien, och det påstås, att den skall verka riktigt och bra.

(Forts. i nästa nummer.)

Hem för arbeterskor i Berlin.

En nyligen föranstaltad undersökning har gifvit vid handen, att omkring 50,000 fabriksarbeterskor i Berlin icke hafva någon annan bostad än »sofställen», d. v. s. en plats för natten hos en fattig familj i ett förut redan öfverfyldt rum eller i ett varmt, kvaft kök, där icke ens män och kvinnor bo åtskilda. Hvad det betyder att efter en lång och tröttande arbetsdag gå till ett dylikt »sofställe» för att söka en hvila, som i de flesta fall knappast lär blifva ostörd, är lätt begripligt, och föga är att undra öfver, att de yngre och lefnadsgladare flickorna därigenom känna sig så mycket mera dragna till utelif och förströelser, hvilka ger dem en sorts ersättning för den bristande hemtrefnaden. Att emellertid just i detta ligger en stor fara för de unga flickorna, är ju själfklart, och man har äfven sökt att finna utvägar för att i någon mån råda bot på dessa missförhållanden. Redan för tio år sedan bildades af några socialt intresserade unga kvinnor en förening för grundande af arbeterskehem i Berlin. Företaget kunde ju icke utsträckas i den grad, att man kunde erbjuda arbeterskorna billiga och bekväma bostäder i någon större skala, utan meningen med hemmen var, att de skulle utgöra angenäma samlingslokaler för arbeterskorna, dit de kunde gå, närhelst de hade en stund ledig. Föreningen äger för närvarande tre sådana hem i Berlin samt ett rekreationshem i Lanke. Alla tre berlinerhemmen besökas flitigt af arbeterskorna, hvarje enskildt af mellan 100 å 180 personer om dagen. Snart nog insåg man lämpligheten af att anordna billiga och närande middags- och aftonmål för de besökande. En måltid består af grönsaker, fläsk och potatis och kostar 20 å 30 pfennig, för 10 pfennig kan en tallrik soppa eller en portion kött erhållas, för 5 pfennig mjölk, kakao, lemonad, smörgås eller kompott. Dessutom kunna veckokort lösas för 1,10 mark, hvilka berättiga till sex middags- eller aftonmåltider.

Vid upprättandet af matordningen har man lagt särskild vikt på att vänja arbeterskorna vid mjölk, mjölrätter och frukt. Under 1907 intogo 28,467 personer middag i hemmet n:r I, 37,676 i n:r II och 20,200 i n:r III, och tillsammans 22,330 arbeterskor hade ätit sina aftonmål i de tre hemmen.

Hemmet bjuder emellertid de besökande mera än en treflig matsal och god och billig föda. I ett samlingsrum bredvid matsalen finnas bekväma stolar, tidningar, en boksamling samt några symaskiner för lagning och sömnad af kläder. Och vid sidan af allt detta finna dessa arbeterskor här kamrater och vänner, hvilka i tider af nöd och sjukdom kunna vara dem till hjälp och stöd. Af mycket stor betydelse är det inflytande, som husmödrarna och föreståndarinorna för hemmen utöfva på de unga flickorna. Någon

af dessa damer är alltid närvarande vid måltiderna, och hos dem finna alltid arbeterskorna bistånd och hjälp. Det dagliga umgänget med bildade kvinnor, hvilka komma dem till mötes såsom vänner, vidgar deras uppfattning och väcker andliga och sociala intressen hos dem till lif. Det är äfven deras inflytande, som gör sig gällande i det bättre ordnade lif, som dessa arbeterskor visa sig föra, samt i det förståndiga sätt, hvarpå de ekonomisera med sina små inkomster.

I hemmen meddelas äfven, hufvudsakligast med hjälp af frivilliga krafter, kurser i matlagning, klädsömnad, stoppning och lagning samt samaritkurser och gymnastik- och sångöfningar. Ett gladt lif råder om kvällarna i hemmet, man arbetar, profvar, pratar och skämtar. Vid högtidliga tillfällen hafva små teaterstycken instuderats och uppförts, hvilket naturligtvis har varit till stort nöje för så väl uppträdande som åskådare.

I hemmet n:r III har man haft utrymme nog att kunna anordna tjugu sofplatser, hvilka äro mycket eftersökta. Mest begärliga äro de små rummen med en bädd, hvilka med första frukosten betinga ett pris af tolf mark i månaden. För ett rum med två bäddar betalas tio mark, för ett med tre bäddar nio mark i månaden. Ett bad kostar tio pfennig.

Hemmen äro alltid fullt upptagna och dagligen komma förfrågningar om plats, hvilka måste afvisas. Antalet hem borde naturligen mångfaldigas, men medel saknas. Här borde arbetsgifvarna i sitt eget intresse ingripa, ty dessa hem alstra goda och ordentliga arbeterskor och äro således af betydelse för hela industrien. Staden Berlin, som också till fullo uppskattar betydelsen af detta sociala företag, ger ett årligt bidrag af 2,000 mark till arbeterskehemmen.

Rekreations- och sommarhemmet vid Lanke är alltid öfverfullt. Här kunna arbeterskorna erhålla full inackordering för 1 å 1,25 mark om dagen. Många arbeterskor spara året om för att kunna vistas där 8 å 14 dagar på sommaren och njuta af vilan och vederkvickelsen af att vara på landet. Hemmet utgör äfven en tillflyktsort under söndagarna, då de tillfälliga besökanden mot en ringa penning kunna taga in där för dagen.

Bland de arbeterskor, som under dessa tio år besökt hemmen, har bildats en verklig elitkår, som i bästa mening verkar för höjandet af arbeterskornas ställning. Solidaritetskänslan har stärkts, hågen och lusten att läsa och lära någonting har vaknat och de andliga intressena vidgats. Med inrättandet af dessa hem har icke endast arbeterskornas förhållanden förbättrats, det har kommit sol och glädje i deras enformiga och gråa tillvaro.

Ett och annat om Australiens kvinnor.

Australiens befolkning består, som bekant, hufvudsakligen af engelsmän, skottar och irländare. Visserligen ha under de senaste decennierna ganska många tyskar, italienare, fransmän och kineser ditflyttat, men deras inflyttande är dock hitintills jämförelsevis ringa. Det är därför icke till någon egentlig rasskillnad man kan hänföra olikheten mellan en brittisk och en australisk kvinnas karaktär. Orsakerna till densamma äro nog snarare att söka såväl i klimatiska förhållanden som i de olika fordringar, som ställas på kvinnan i ett så ungdomsfriskt och fördomsfritt land som Australien.

Att klimatet utöfvar ett starkt inflyttande på karaktären kan ju ej förnekas. Australiens strålände solsken, dess nära nog ständiga sommar och härliga, stärkande luft måste så småningom inverka på den som är van vid de brittiska öarnas dimmor och regn. Också har det något stela, reserverade och konventionella sätt, som är så utmärkande för flertalet engelskor, här utbytts mot en frimodig och okonstlad hjärtlighet. Engelska och äfven andra europeiska besökare i Australien ha i början ganska svårt att förlika sig med kolonisternas fullkomligt ogenerade naturlighet. All slags förställning är främmande för den australiska kvinnan; utan att bekymra sig om hvad intryck hon gör, visar hon sig, som hon är. Hon fordrar af andra samma oförbehållsamhet, samma rättframma, naturliga sätt. Oförstående och litet föraktfullt ser hon ned på den gamla världens traditionellt kruserliga umgängesvanor. Hennes hem är bland de gästfriaste något land kan uppvisa; och hon har en förmåga att utan ringaste ansträngning låta sina gäster känna sig hemmastadda. Att en familj under veckor, ja månader, har vänner boende hos sig, anses äfven i arbetarkretsar helt naturligt. Stora middagar med kostbara rätter förekomma ytterst sällan till och med i förmögna hem men så mycket oftare enkla eftermiddags- och aftonbjudningar.

Visserligen säger Max O'Rell i sin bok »John Bull & Co», att han i sällskapslivet i Australiens större städer träffat en mängd vackra damer, ja till och med många ovanligt vackra, men att ibland dem funnos några af de mest ytliga och nöjeslystna societetsdockor, han någonsin sett. Och det är nog inte ett öfverdrifvet påståande, att i vissa kretsar i Australien herrar såväl som damer tyckas lefva uteslutande för nöjen, kläder och skvaller, men efter dem bör man i alla händelser ej döma landets befolkning. Hvilket större samhälle på det norra halfklotet är väl fritt från en dylik improduktiv, flärdfull och nöjeslysten klass? En fåfångans marknad finnes nog litet hvarstans, fastän i Australien den rike uppkomlingens brist på smak och förfining gör den mera märkbar. Emellertid medgifver Max O'Rell, att äfven bland Sydneys och Mel-

bournes »upper ten» han påträffat många, som ej endast med vaket intresse följa dagens frågor utan äfven verkligen äro både konstnärligt och litterärt bildade. Det är lätt för en europé att se ned på den konstnärliga och litterära bildningen i Australien. Men Australien är ett nytt land, hvars civilisation ännu ej är hundra år gammal, endast under de allra senaste generationerna har man där hunnit egna sig åt något annat än banbrytarearbete, långt mindre hunnit utveckla några konstnärliga och litterära anlag. Kolonierna ligga dessutom så långt från alla civilisationscentra, att det snarare är förvånande, hur uppodlad smaken redan är och hur mycket som göres för att hos den stora allmänheten väcka och vidmakthålla förståelse af och kärlek till det sköna, såväl i konst som vitterhet.

Man hör numera i Sverige så mycket talas om den australiska kvinnans politiska rättigheter och hennes deltagande i det politiska lifvet, att man är frestad att tro, att hon för dessa nya plikter försummar sitt hem. Men detta är långt ifrån fallet. Arbetarlönerna i Australien äro mycket höga, äfven jämförda med våra svenska. Tusen à femtonhundra kronor är där den vanliga jungfrulönen. Detta gör att endast relativt få husmödrar hafva råd att hålla mer än en tjänare. I några hem användes hjälp för grofsysslorna på morgonen, men det är ej alls ovanligt, att en familj äfven med god social ställning reder sig utan någon jungfru. Följden är, att familjens medlemmar få dela sysslorna emellan sig, då största delen naturligtvis faller på moderns eller döttrarnas lott. En ung flicka i Australien är därför tidigt van vid allehanda husliga göromål, hon kan icke endast laga mat och städa utan har äfven lärt sig sy sina kläder, eller åtminstone blusar, själf. Det är kanske af stor betydelse för mången kvinna i kolonierna, att hon genom det ansvar hon bär som röstberättigad medborgare i samhället hindras att hängifva sig uteslutande åt hemmets skötande, på bekostnad af alla andra intressen. Denna ansvarskänsla har redan hunnit blifva ganska utpräglad. För att rätt bereda ungdomen gifvas numera i flickskolornas högsta klasser kurser i elementär social politik.

I Australien liksom här i Sverige stå många verksamhetsfält öppna för den företagsamma kvinnan. I banker och embetsverk användes ej ännu kvinnlig arbetskraft, men annars står det en kvinna fritt att välja snart sagdt hvilken lefnadsbana som hälst.

Kvinnliga jordbrukare finnas många, äfvenså silkes-, blomster- och fruktodlare. I de större städerna finnas såväl kvinnliga fondmäklare som ganska framstående affärskvinnor. Antalet akademiskt bildade kvinnor är i ständigt tilltagande. Det är nu nära trettio år sedan en kvinna för första gången inskrefs

HENRIK GAHNS
Bor-Lanolin-Tvål

I STÄNGER

BEREDD AF DE FINASTE INGREDIENSER
MED TILLSATS AF DET FÖR HUDEN SÅ
VÄLGÖRANDE LANOLINFETTET JÄMTE
BORAX. YPPERLIG HUSHÅLLSTVÅL. . . .

vid universitetet i Melbourne. Sedan dess ha flera tusen studerat vid de olika australiska universiteten och en stor procent af dem ha lyckligen genomgått de högsta examina. Kvinnliga läkare åtnjuta stort anseende i kolonierna och hafva en betydande praktik. Flera kvinnor hafva plats som lasarets- eller stadsläkare, ja, jag känner en kvinnlig läkare, som öfver ett års tid ensam skötte praktiken i ett fabriks-samhälle på nära två tusen personer. Några kvinnliga advokater kunna kolonierna äfven skryta med, men så vidt jag vet, finnas ännu inga kvinnliga präster därute.

Ej så få australiska kvinnor ha på ett eller annat sätt vunnit världsrykte. Främst bland dessa är nog den stora sångerskan mrs Armstrong, bättre känd under namnet »Melba», som hon tagit efter födelsestaden Melbourne. Kolonisterna berättar med stolthet, att det var australiska lärare, som ledde hennes musikaliska utbildning, och att sedan endast en kort studietid i Paris var nödvändig för att göra henne till den fulländade sångerska hon så länge varit. Bland australiska målarinnor är kanske mrs Ellis Rowan den mest bekanta. Hennes underbara blomstermålningar ha vunnit erkännande och blifvit prisbelönta på många europeiska tafvelutställningar.

Australiens förnämsta romanförfattare är en kvinna, mrs Campbell Praed, dotter till en framstående Queensland squatter (godsägare) och politiker. Aldrig har den äkta australiska politikern af den demokratiska

typen blifvit så mästerligt skildrad, som i hennes bästa roman »Policy and Passion». »Australian Life, Black and White» är en självbiografi, hvori hon lifligt och medryckande beskriver hemlifvet i kolonierna. Mrs Praed bor sedan ett tio-tal år tillbaka i England, men hvad hon där producerat kan ej i intresse och i litterärt värde jämföras med hennes australiska romaner. Ada Cambridge och den nu aflidna mrs Couvreur, som med sitt nom de plume »Tasma» velat påminna om sin hemort Tasmanien, samt Ethel Turner, engelsktalande småflickors speciella vän, äro alla författarinnor, hvars rykte spridts långt utöfver Australiens gränser.

För någon detaljerad beskrifning öfver den australiska kvinnan finnes ej plats i en kort tidningsartikel. Med det ofvanstående har jag endast i största allmänhet velat påvisa, hvilken insats hon verkligen gör i lifvet därute. En turist, som blott under en kortare tid vistas i Australien, förstår ej alltid att rätt uppskatta henne och dömer lätt alla efter de få mer eller mindre treffiga typer, han händelsevis råkar på. Men alla, som tillbringat åtminstone några år i kolonierna, måste medgifva att Australiens kvinnor, fastän till antalet betydligt underlägsna den manliga befolkningen, likväl lyckats att på olika områden göra sig bemärkta och intaga en ledande ställning. Deras sanna kvinnlighet, deras begåfning och ovanliga energi lofva godt för Australiens framtida öden.

I. P—E.

Till DAGNYS prenumeranter.

Vi fästa härmed uppmärksamheten på det upprop, som medföljer dagens nummer, och uppmana i anslutning till detsamma alla DAGNYS prenumeranter att verka för och stödja DAGNY.

“Vagnkampanjen.”

Uttröttliga som de engelska suffragetterna äro i att uppfinna nya och uppseendeväckande sätt för att göra propaganda har *Women's Freedom League* under sommaren på ett särdeles originellt sätt arbetat för rösträttsaken. Tidigt i våras inköptes en större bagagevagn, hvilken inreddes till en fullständig bostad för tvänne personer. En stor del af husgerädet skänktes af mrs Despard och gåfvor inflöto äfven från andra håll, såsom en fältsäng, sängkläder, kuddar, ett litet bord, en soffkudde, kökskärl, kartor och guider, tafflor, en »lunchbasket», m. m. Vagnen inreddes helt komfortabelt. Nu återstod en häst för att draga densamma! En liten diskret vink framkastades i *Women's Franchise* till de liberala parlamentsledamöterna att visa sitt intresse för saken genom att skänka en häst, hvilken till tack skulle hedras med namnet Asquith. Detta senare på grund af att den komme att af kvin-

nor köras till arbete för den kvinnliga rösträttsaken. Liberalerna togo emellertid ingen notis om vinken, utan hästen måste inköpas men erhöi icke dess mindre namnet Asquith. Den 16:de maj stod vagnen med sina tvänne första innevånare på mrs Despards gård, färdig att starta på en tur genom Surrey och Sussex samt till småstäderna på sydöstra kusten. I själfva porten uppstod emellertid dröjsmål, emedan vagnen körde fast, och det är icke utan att man anser Asquith hafva varit vållande till missödet. Men skickliga händer ledde Asquith i rätt riktning, och så var »the Woman's Suffrage Van» ute på sitt demonstrationståg genom byar och städer. Från plats till plats drager »the Van», nästan hvarje dag talas det på ett nytt ställe och lägtras för natten på en ny plats, understundom är befolkningen undrande och välvillig, understundom äfven bråkig och obehaglig, men nästan

Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnorörelsen, torde erhålla den mest vidsträckt spridning landet rundt.

öfverallt slutar det med att man förundrar sig öfver att detta verkligen är ett par af de omtalade suffragetterna, som utmålats så förfärligt i Londontidningarna. Genom att upptaga kollekt, sälja broschyrer och rösträttsmärken, hvilket oftast renderar ungefär ett pund om dagen, betäckas kostnaderna för färden. Talen hållas ofta från vagnen, hvilken prydes med grönt och på hvilken föreningens och ordförandens namn äro målade i stora bokstäver. Öfver allt väcker detta sätt att färdas uppmärksamhet, och folk strömmar till i stora skaror för att se dessa kvinnor och lyssna till, hvad de ha hafva att säga. Många nya medlemmar anteckna sig och många vinnas för saken. Vid ett tillfälle hördes en man yttra: »Nej, kom nu och låt oss gå, annars blir jag omvänd». Många blifva det också. På ett ställe omsvärmades vagnen af pojkar, som ropade »votes for women», men endast för att retas. Icke dess mindre hjälpte de till att

skjuta på vagnen uppför en brant backe. De aftackades vänligt för att de på sitt sätt hjälpt rösträttsaken framåt.

I allmänhet har det varit två och två kvinnor, som fjorton dagar åt gången rest med »the Van». Under augusti månad har mrs Despard själf varit med, och nu befinner sig »the Van» i Skottland. Genom insamlingar har man fått medel till sitt inköpa ännu en vagn, hvilken nu gör en tur åt annat håll.

Under rubriken »Caravan Campaign» innehåller Women's Franchise för hvarje vecka rapporter om vagnkampagnens resroute, de platser, där det talas och de resultat, som vunnits. Mankänner sig särdeles tillfredsställd och fullt öfvertygad om att själfva det originella färdssättet mycket bidragit till att befolkningen på landsbygden infunnit sig och lyssnat till hvad dessa energiska kvinnor haft att säga sina systrar i aflägsna, undångömda trakter.

E.E.A.

Till Dagnys läsekrets i landsorten.

Som Dagny önskar vara ett enande band mellan Sveriges kvinnor samt har till sitt mål att tillvarataga allas intressen på skilda platser, få vi härmed uppmana våra lärarinnor i landsorten att de, för att underlätta denna vår uppgift, ville till tidningens redaktion insända sådana notiser, som utöfver lokalintresset innehålla saker af vikt för kvinnorörelsen i dess helhet.

Från allmänheten.

Bör icke ungdomen få roa sig inom S. S. U. H.

Jag känner varmt för ungdomen och har full förståelse för deras naturliga nöjeskräf; men jag intresserar mig ej mindre varmt för nykterhetssaken och har under de senaste åren såsom (äldre) medlem af S. S. U. H. aktivt deltagit i de ungas arbete. Af nöjesfrågan och dess inverkan på skolföreningar har jag erfarit tillräckligt för att därom bilda mig en bestämd uppfattning. För att komma frågan närmare in på lifvet och möjligen få den ytterligare belyst vill jag härmed framlägga mina erfarenheter.

Till syfte och planläggning är S. S. U. H. en af de ädlaste och mest lofvande ungdomsrörelser i vårt land, en rörelse, värd att behjärtas och understödjas af alla ungdomens fostrare; ty dess mål är att väcka de unga till insikt om nykterhetskampens sociala betydelse och fostra dem ej blott till ungdomligt entusiastiska utan äfven till dugliga och uthålliga nykterhetskämpar. Detta mål vinnes dock icke, om föreningens verksamhet baseras på danslekar, utflykter, basarer o. d. Den hos ungdomen lätt väckta entusiasmen för en ädel sak förflyktigar snart, om den ej vidmakthålles och fördjupas genom ett allvarligare föreningslif, som ger ökad kunskap och därmed äfven ökad intresse för själfva nykterhetsfrågan.

Den stora leklusten — nöjeslystnaden — inom S. S. U. H. är därför en fara, som hotar att förlacka förbundet och göra om intet dess ädla syfte, ty där nöjena få taga öfverhand inom föreningslifvet, såsom mångenstädes skett, där bortskymmes nödvändigtvis det ideella målet, tanken på eget nöje blir det ogras, som förkväver ett godt utsäde, och mången medlem går ut ur förbundet, mätt på leken men utan intresse för nykterhetssaken. På det lifligaste instämmer jag därför i fr. Wallerstedts — f. ö. mycket moderata — reformkräf: »S. S. U. H. föreningarna böra se till, att lek och andra nöjen endast ingå som ett *underordnad* moment i föreningslifvet».

Därmed är ju icke sagt, att nöjena *helt och hållet* skola bannlysas. Leken liksom sången har sitt berättigande såsom lifvande moment, om endast det allvarligare arbetet får utgöra grundvalen och hufvudsaken vid sammankomsterna.

Ett allvarligt S. S. U. H.-arbete afser att förbereda de unga till det verkliga nykterhetsarbete, som väntar dem såsom vuxna, att med alla medel intressera dem för frågan och öka deras kunskap däri. Men S. S. U. H. är icke afsedt att vara någon klubb för folklekar, idrott eller andra om än så glada och nyttiga ungdomsnöjen. Lekaftnar, utfärder o. d. kunna ju lämpligast anordnas utanför föreningen, under hemmens skydd, och behöfva då ej stämplas med de vilseledande namnen »nykterhetsarbete», »samarbete» e. d.

Att de unga skulle roa sig »för att få praktisk erfarenhet om att glädjen på intet sätt beror af sprit», torde väl kunna anses öfverflödigt. All normal ungdom, inom eller utom S. S. U. H., har ju lifsglädjen inombords, och spriten är *å* ännu hvarken vana eller behof. Det är först senare, bland vuxna, som ett exempel af glädje utan sprit verkligen betyder så mycket.

Hvarmed böra de egentligen sysselsätta sig, då nöjet ej bör vara hufvudsak?, frågar slutligen en insändare.

Jag upprepar: först och främst med allt, som kan underhålla intresset och öka kunskapen om nykterhetsfrågan, exempelvis läsning och referat af lämpliga uppsatser, väckande eller upplysande föredrag, samtal öfver lämpligt ämne o. s. v. F. ö. ges det intressen nog inom S. S. U. H.: anskaffande af bibliotek, missionering bland kamrater, arbete för framtidsfonden.

Man må f. ö. minnas, att skolarbetet lätt försummas, om sammankomsterna hållas för ofta, samt att flertalet af S. S. U. H:s medlemmar äro så unga, att man ej har rätt att vänta af dem några storverk i yttre måtto.

En god anda inom förbundet, intresse och uthållighet hos medlemmarna — det är detta vi vilja hoppas af S. S. U. H.

EVA ROSE-HANZÉN.

*

En dag i senare hälften af augusti fick jag i Marstrand mig tillsända nr:is 20, 28 och 31 af Dagny. Det föll sig så, att jag samtidigt hade besök af en mor från G. När hon fick höra att frågan gällde S. S. U. H., blef hon »eld och lågor», och jag fick en beskrifning på föreningens årsmöte därstädes under innevarande år. Först huru de unga sändas ut två och två för att gå ur butik i butik — från familj till familj för att »tiggas till basaren». Så ordnandet af det hela, hvilket drog ut långt in på nätterna; det hände t. o. m. att hennes sjuttonåriga dotter ej kom hem förr än kl. 2 en natt! — Måltidstimmar och alla plikter inom och utom hemmet försumrades, — i bästa fall kom det en hastig ursäkt i telefon, att hon »rakt ej hade tid» — och när så de besökande vid den för allmänheten upplåtna tiden trädde in på basaren, så kunde det hända, att de fingo se en ung kvinnlig S. S. U. Hit i knä på en manlig dito — utan blygsel mottagande hans kurtis. Efter den basaren, då möd-

rarna fingo blicka in litet bakom kulisserna, lära många af dem ha förbjudit både söner och döttrar vidare föreningslif.

Själff har jag ej på så nära håll kunnat följa arten däraf, men så mycket har jag sett, att små blyga, älskliga söndagskolflickor efter ett par år inom S. S. U. H. förvandlats så, att jag rodnat och ögonen tårats, när jag mött dem på gatan i liflig kurtis med manliga kamrater. Härmed vill jag ej ha sagt, att jag anser hela verksamheten förkastlig — långt därifrån! — och det skulle mycket smärta mig, om den skulle nödgas upphöra eller om den bättre, allvarligare ungdomen drog sig därifrån; — men säkert är att något måste göras och göras snart, ty man vinner intet med att drifva ut en djäfvul men öppna dörren på vid gafvel för en annan — eller kanske: »sju andra, som värre äro än han». —

E. W.
(Absolutist.)

Kvinnor! Sök genom att sprida upprop och broschyrer under den tid, som återstår innan valen, att påverka både män och kvinnor till förmån för kvinnans rösträtt. På utgången af valen kommer en längre eller kortare rösträttsstrid för kvinnorna att bero.

Från högervalmöten i Sigtuna och Svartsjö.

På valmöte i Sigtuna förra onsdagen hade lika många kvinnor som män infunnit sig; kvinnornas intresse för valen i denna lilla stad tyckes således vara lika stort som männens, ehuru kvinnorna ej äro valmän. Den uppställda kandidaten apotekare Balkenhausen förklarade, att kvinnans valrätt var för honom en helt naturlig sak, då han i sin verksamhet såsom apotekare hade lärt sig uppskatta kvinnans arbete, däremot hade han aldrig tänkt på hennes valbarhet. Några löften om att omedelbart verka för kvinnans rösträtt gaf han emellertid icke — regeringen borde först komma med proposition.

På valmöte för *Färentuna-Sollentuna valkrets* å *Svartsjölandet*, vid hvilket äfven några af ortens kvinnor voro närvarande, uppställdes som kandidat verkmästaren Bergstedt, hvilken ej sade sig vara alldeles emot kvinnans rösträtt men likväl öppet tillstod att »frågan ej var mogen för afgörande». Riksdagsman Hägglund i första kammaren åter, som var mötets talare,

förklarade sig som varm anhängare af kvinnans valrätt och hade röstat därför vid sista riksdagen, han sade, att det var en lögn att högern och de moderata voro emot densamma.

På båda dessa möten begärde undertecknad att få ordet, ehuru ej valman. Det blef ej beviljadt, men i Sigtuna föreslog ordföranden själf att jag skulle få yttra mig efter mötet, å Svartsjömötet fick jag detta på egen begäran, och anordnades där liksom ett eftermöte med diskussion. Jag fick tillfälle med anledning af hr Hägglunds yttrande att framhålla önskvärdheten af att kvinnans rösträtt äfven upptogs på *högers program* och att bemöta ett förslag från ledarehåll på mötet att rösträtt endast skulle gifvas åt den själf försörjande kvinnan. »Utdrag ur riksdagens protokoll» (landsföreningens sista flygblad) utdelades och gjorde synbarligen nytta. Ett utmärkt flygblad! Sprid detsamma vid alla möten.

ANNA LINDHAGEN.

Notiser.

Frisinnadt valmöte hölls den 23 aug. i Arvidsjaur för uppsättande af kandidat till stundande riksdagsmannaval. Mötet, som var besökt af ett nittiototal personer, utgjordes af nära hälften kvinnor, som med lifligt intresse följde dagens förhandlingar.

På politiska möten i *Mariefred och Strengnäs* har riksdagsmannen, godsägare Knut Almqvist, representant för Åkers- och Selebo härads valkrets, redogjort för sin ställning till kvinnornas rösträttsfråga. Herr Almqvist, medlem af Nationella Framstegspartiet, har, ehuru han anser, att man kunde invänta regeringens utredning och förslag vid innevarande års riksdag, röstat för saken.

Å politiskt möte i Sollefteå i söndags, anordnad af Ångermanlands mellersta domsagas frisinnade kommitté och besökt af omkring 1,000 presoner, där hr Staaff redogjorde för en del punkter på det stora liberala programmet, hölls därefter af fru Ellen Hagen från Uppsala ett föredrag om kvinnans politiska rösträtt.

Ett opinionsmöte, besökt af 400 personer, hölls i söndags i Södertälge för kvinnans politiska rösträtt under ordförandeskap af d:r Lydia Wahlström. Föredrag hölls af d:r Wahlström, fröken Anna Ljungberg och fru Agda Östlund från Stockholm samt borgmästare Jacob Pettersson i Södertälge. Dessa föredrag skärskådade kvinnans rösträtt ur olika synpunkter. Följande resolution antogs:

Kvinnor och män, samlade i Södertälge till offentligt opinionsmöte för kvinnans politiska rösträtt, uttala önsk-

vårdheten af att ett förslag om rösträtt och valberhet för kvinnor till riksdagen måste antas hvilande under den instundande riksdagsperioden.

Å valmöte i Bullarens f. d. tingshus den 23 aug., där kapten Crafoord med stor majoritet korades till kandidat, höll fröken Signe Wollter från Trollhättan ett med lifligt bifall mottaget anförande för kvinnornas rösträttskraf. Sedan ordföranden, baron Karl Raab på Säm, tackat deltagarna för deras närvaro och talarne för deras inlägg ägnade han en särskild éloge åt fröken Wollter för hennes öfverbevisande och fängslande sätt att föra kvinnornas talan. Den valda kandidaten, kapten Crafoord, ställer sig, såsom förut meddelats, icke fientligt mot den kvinnliga rösträtten.

Styrelsen för Stockholms F. K. P. R. har till föreningens medlemmar utsändt ett cirkulär med uppmaning att visa sig politiskt intresserade genom att infinna sig å valmötena, att icke försumma något tillfälle att framställa den kvinnliga rösträttsfrågans betydelse samt att genom påverkan af de enskilda valmännen motarbeta riksdagsmannakandidater, som äro motståndare mot kvinnans politiska rösträtt. Baksidan af cirkuläret återger fröken Signe Bergmans artikel om »kvinnorna och riksdagsmannavalen», hvilken förekommit i Dagnys nummer af den 16 juli.

Vid Landskrona Frisinnade förenings valmöte den 24 aug. yttrade den af mötet uppställda kandidaten, borgmästare Munck af Rosenschöld, i sitt programtal följande: — — »Beträffande kvinnans rösträtt anser jag det vara ett rättfärdighetskräf, som, då det med styrka kräves af dem själfva, icke kan tillbakavisas. Jag vill därvid icke göra skillnad mellan gifta och ogifta kvinnor och anser, att man genast bör gå i författning om att försäkra sig om ökad deltagande från kvinnornas sida i det kommunala arbetet.»

I Helsingborg hölls i måndags ett af cirka 500 personer besökt möte i kvinnans rösträttsfråga med d:r Gulli Petrini från Växjö som hufvudtalare. Stadens båda riksdagsmannakandidater, direktör Sommelius och redaktör Christiernson, voro närvarande och uttalade sig i frågan. Hr Sommelius sade sig i princip gilla kvinnans rösträttskraf, men hyste betänkligheter mot frågans upptagande nu, då därigenom helt visst en ny rösträttsstrid skulle uppstå.

Direktör Säfstrand från Hörby höll föredrag om några punkter i Frisinnade landsföreningens program. En kommitté tillsattes för att verka i frågan.

På kallelse af F. K. P. R. å nedannämnda orter håller d:r Lydia Wahlström under innevarande vecka ofentliga föredrag: den 1 september i Örnköldsvik, den 2 i Hernösand, den 3 i Kramfors, den 4 i Ljusdal och den 5 i Skutskär. På måndagen talade d:r Wahlström dessutom i Bollnäs.

Yrkesfarekommittén, som nu åter samlats i Stockholm för att fullgöra sitt arbete, sysselsätter sig nu när-

mast med frågan om hemindustrien, som ännu icke blifvit ordnad på ett tillfredsställande sätt i något land. Som grundval för arbetet i denna fråga ligger en redogörelse af amanuensen i kommerskollegium, M. Marcus, för den resa, som han företagit till Tyskland, Österrike och England för att studera hemindustrien och de åtgärder som vidtagits i dessa länder för dess ordnande. Ammanuensen Markus, som nyligen hemkommit från sin resa, för hvilken han åtnjutit statsunderstöd, är synnerligen initierad på detta område, och de upplysningar han lämnat i sin berättelse, bli säkerligen kommittén till stor nytta i dess arbete.

Sedan frågan om hemindustriens ordnande blifvit slutbehandlad, kommer kommitténs arbete att upptagas af det sista af de ärenden — frågan om organisation af yrkesinspektionen — som hänskjutits till kommitténs behandling.

Några afgörande beslut om lagförslag har kommittén icke fattat, men preliminära sådana föreligga redan angående yrkesfare-, minderårighets- och kvinnoarbetslagstiftning. Sedan frågan om yrkesinspektionens organisation blifvit afgjord, komma dessa preliminära beslut att underkastas slutlig behandling.

Hvad innebörden af kommitténs slutliga betänkande i de olika frågorna angår, kan man ännu icke göra något bestämdt uttalande, förrän definitiva beslut fattats i alla till kommittén hänskjutna ärenden. Dock torde kommitténs olika lagförslag blifva ej oväsentligt radikalare än man kanske väntat.

Kommittén återupptog sitt arbete förra måndagen och sammanträden komma tillsvidare att hållas tre gånger i veckan, tills arbetet är fullständigt afslutadt, hvilket beräknas bli i slutet af oktober detta år. Resultatet af kommitténs arbete kommer således att föreligga vid 1909 års riksdag.

Folkskoleöfverstyrelsen har beviljat t. f. skolköksinspektrisen vid Stockholms folkskolor fröken Kerstin Hesselgren tjänstledighet för beivande af internationella skolkökskongressen i Freiburg i Schweiz den 29 september — 1 oktober. Öfverstyrelsen har äfven beviljat fröken Hesselgren ett resebidrag af 200 kr.

Fortbildningskurser för småskollärarinnor. Ett antal småskollärarinnor har den 17 aug. till k. m:t inlämnat en skrifvelse med anhållan, att genom statens åtgöranden s. k. repetitions- eller sommarkurser för småskolans lärarinnor måtte årligen anordnas på ett flertal ställen å skilda orter inom landet.

Såsom skäl för denna anhållan framhålles i skrifvelsen den ringa utbildning flertalet af landets småskollärarinnor erhållit och de ytterst små, sällsynta tillfällen till fortbildning, som stå dem till buds, hvadan statens ingripande härvidlag betecknas som högst nödvändig och önskvärd. De sommarkurser, som med statsunderstöd anordnas, anse petitionärerna ej fylla behovet, ty dels är deras program mera allmänt, och dels behövas för småskolepersonalen speciella undervisningskurser i ämnen, som stå i närmaste sammanhang med deras egentliga verksamhet.

ÄR NI EN VÄN AF DAGNY och önskar framgång åt densamma, gör då hvad Ni kan för en ökad spridning genom att uppmana vänner och bekanta att prenumerera. Betänk att en tidnings spridning utgör den ekonomiska grundvalen för dess existens. Till ett antal af 100 exemplar i veckan försäljer Miss Patricia Woodlock i sin hemort, Portsmouth, en för de engelska kvinnorna betydelsefull tidning, Votes for Women. Något liknande bör Ni göra för Dagny.

"HEMTREFNAD"

PRAKTISK TIDNING FÖR KVINNAN.

Utgifven af Fredrika-Bremer-Förbundet.

10:de årgången.

Utkommer hvarje vecka — under sommarmånaderna hvarannan vecka — med 40 nummer om året. Tidningen vill fortfarande till billigt pris förse de svenska hemmen med en nyttig och roande läsning och kommer att innehålla korta religiösa uppsatser, berättelser, lefnadsteckningar, verser, praktiska råd och uppsatser samt följetongsafdelning.

All prenumeration sker å posten.

Pris per år 1: 35, inberäknadt postarvode.

Stöd "HEMTREFNAD" genom prenumeration!

Vejbystrands Sjukhem
vid Skelderviken

(Barkåkra station, Väst kustbanan) för ben- och körteltuberkulos, rachitis och allm. svaghet, mot-tager barn och vuxna, dagafgift 4—6,50 kr. Öppet året om, central uppvärmning, härligt läge i barrskog vid havet. Läkare: Dr Ernst Lindahl vid Kronpr. Victorias Kustsanatorium, Barkåkra.

Extra fina
Dörrskyltar, Stämplor
och Sigill

erhållas alltid billigast från

GUSTAV HÅKANSSON

Stockholm. Box 173.

Mästersamuelsgatan 54.

Till Föräldrar Sverige rundt!

Folkskolans Barntidning utgår i år i sin sjuttonde årgång. Kanske ha ni likväll ännu ej försökt den för era barn! Gör det då under detta år, och ni ska få se, huru roligt era barn få af sin tidning hela året, och med hvilket intresse de skola läsa den.

Af innehållet 1908 må särskildt nämnas: följertongen *Hjälten bland hjältar* eller *Charles Gordons lif och stordåd*, skildrade af MARIE-LOUISE GAGNER, med omkring fyrtio illustr. af Edv. Berggren; *Våra konstskatter i Nationalmuseum* af CARL G. LAURIN samt *Biografer af svenska förf.* af MARIE-LOUISE GAGNER.

Dessutom en mängd sagor och berättelser af våra på området bästa förf., allt rikt illustrerad.

Folkskolans Barntidning erkännes enstämmigt som »Sveriges obestriddt främsta, finaste och bäst redigerade barntidning».

Folkskolans Barntidning utkommer en gång i veckan med 36 nummer om året. Erhålles å alla postanstalter och kostar endast 1: 65 för helt och 90 öre för halft år. Stor prisnedsättning för skolor.

Folkskolans Barntidning utgifves och redigeras af

Stina Quint.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{4}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$ och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men alltid minst 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla. ens adress i ett och samma paket sänder alla beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.Kemisk Tvätt.
A.-B. Nya Blå Hand,

— Stockholm. —

TAPETER!

Modernaste och rikhaltigaste lager.

EDBLAD & SANDBERG.

Riks. 9616. STUREPLAN. Allm. 9198.

Egnahemssparbanken.

Kontor: Vasagatan 38.

Begagna denna sparbank för insättning å sparbanksräkning. Kan användas äfven för hushållsräkning. Intill 500 kr. kunna i regel utfås utan uppsägning.

Öppen half 10 f. m.—7 e. m.
Allm. tel. 917. Rikstel. 73.
Inlåningsränta f. n. $5\frac{1}{2}$ proc.

Fördelande och
smärtstillande

verkar Salubrinbehandling såväl å hämorrhoider som å blodstockningar i allmänhet, då det användes utspädt och på sätt, som i bruksanvisningen meddelas. Tillhandahålles i Parfym-, Speceri- & Färgaffärer. Partilager hos

Geijer & C:o, Stockholm.

Kvinnliga
arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.
Muntliga och skriftliga
upplysningar genom
Fredrika-Bremer-För-
bundets byrå,
54 Drottninggatan.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halva priset eller 7½ öre pr mm.)

EN 18-ÅRIG DAM, svensk undersåte, bosatt i Riga, söker, i afsikt att grundligt lära sitt modersmål, anställning i bildad familj som sällskapsdam eller för att gå frun tillhanda. På lön göres ej anspråk. Svar till »Riga» under adress S. Gumæli Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

UNG MUSIK. SMÅSKOLELÄRARINNA från godt hem på landet söker plats mot fritt vivre i bättre familj i Stockholm eller dess närhet i medio af sept. eller 1 okt. för att om så önskas undervisa barn i småskolans ämnen. Är för öfrigt villig vara husmoder behjälplig med hemmets skötsel. Vana vid husliga sysslor. Kunnig i sömnad. Pretentioner: Eget rum och ett vänligt bemötande. Svar afvaktas intill den 1 sept. till »Värmländska», Svenska Dagbladets annonsbyrå, f. v. b.

PLATS ÖNSKAS i bättre familj af 16-årig frisk och hurtig flicka. Önskemål: att bli behandlad som medl. af familjen i godt hem, få lära matlagning och hushållsbestyrskötande samt något handarbete. Särskildt önskas ett praktiskt hemsledning och undervisning. Svar tacksamt till »16-åring», Arboga p. r.

UNG FLICKA, kunnig i matlagning, bakning, syltning samt sömnad, enklare väfnad och handarbeten, söker plats i familj såsom husmoders hjälp med hvarjehanda göromål. Svar till »Familjemedlem», Forshult.

PLATS som hushållerska hos bättre ungherre önskt. af flicka, som i många år innehaft dylik anställning och är kunnig i alla inom ett hem förekommande göromål. Svar emotses tacksamt till »H. K.», Norrköping p. r.

EN bättre flicka med goda rekommendationer önskar plats i familj eller att förestå ett mindre hem. Är musikalisk samt kunnig i enklare matlagning, bakning, sömnad och finare handarbeten. Svar emotses tacksamt till »21 år», Höör p. r.

LÄRARINNA, undervisningsvan, som genomgått 8-klassigt läroverk och sedan studerat språk i utlandet, önskar plats i familj. Upplysningar och betyg lämnas, om svar, märkt »A. L.», insändes till denna tidnings kontor, 9 Vasagatan.

UNG, bildad värmländska önskar till hösten plats såsom hjälp och sällskap i bättre familj i Stockholm eller dess närhet. Svar till »Box 3», Munkfors.

LEDIGA PLATSER.

I enkelt hem på landet sökes undervisningsvan lärarinna. Sv. till »M. L.», Varberg, p. r.

LÄRARINNA, undervisningsvan, frisk, enkel, önskas för nästa läsår på landet för 3 barn, 8, 9 och 11 år. Sv. ämnen, franska, handarbete och (eventuellt) musik. Den som är villig något hjälpa till i hemmet har företräde. Inga nöjen. Svar med rek., lönepret. och foto. till »15 Sept.», Lidköping p. r.

LÄRARINNEBEFATTNINGEN vid fasta småskolan i Danne-mark i Ringamåla församling af Blekinge län kungöres härmed ledig. Lön enligt lag. Flickslöjd anordnad. Tillträde sker 1 jan. 1909, och ansökningar inlämnas till skolrådets ordf. adr.: Ringamåla före den 15 nästk. okt.

Skolrådet.

LÄRARINNA, som med goda betyg genomgått folkskoleseminarium, erhåller i början af sept. plats hos direktör vid bruk i mellersta Sverige för att läsa med tre gossar i ålder 7 och 8 år. Ansökan, jämte betygsafskrifter, uppgift om referenser, ålder, föreg. verksamhet och lönepretentioner, samt helst med bifogandet af fotografi, som returneras, sändas, märkt »Direktör 3», under adress: S. Gumæli Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

EN SMÅSKOLLÄRARINNA önskas i familj till den 1 sept. för att läsa med 3 gossar, 7 år, i två läslag. Ansökan med betyg, rekommendationer, uppgift om löneanspråk samt fotografi insändes till fru E. Dahlström, Fagersta.

ÅHERRGÅRD I VÄSTERGÖTLAND får undervisningsvan, musikalisk lärarinna god plats. Eleverna två flickor, 12 och 8 år. Svar med bet., lönepret., uppgift om ålder samt foto. sändes under märke »Lärarinna», Sv. Telegrambyrån, Stockholm.

LÄRARINNA af god familj. Till följe giftermål sökes till 1:sta sept. eller nyåret en musik-, undervisningsvan lärarinna till herregård i södra Halland. att undervisa 3 flickor, 10 och 6 år, i vanliga skolämnen, språk, musik, handarb. och gymnastik. Lön 400 kr. Svar med upplysn. och foto. till »A. M.», Skottorp st.

LÄRARINNA, van vid undervisning i vanliga skolämnen med språk, önskas i hem på landet för två flickor (9—11 år). Svar med betyg, friskbetyg och uppgift å lönepretentioner till dr: D. Andersson, Töcksfors.

LÄRARINNA, elementarbildad, musikalisk och anspråkslös, önskas i sept. för en flicka om 10 år och en gosse, nybörjare. Betyg och lönepret. insändas till bruksförvaltare Brissman, Mullsjö.

LÄRARINNA. För en musikalisk och undervisningsvan lärarinna finnes plats den 1 sept. att undervisa 4 barn i 1:sta, 3:dje och 4:de klass. Svar med löneanspråk och rekom. till »L.», Hjelmedal.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatsafdelning (*Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4*),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatsafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatsafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatsafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatsafdelningen, underrättar Notariatsafdelningen gäldenären därom att räntorna å intyckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatsafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

.: Kristinehamns Praktiska Skola .:

Sveriges största och mest mångsidiga praktiska läroanstalt börjar i höst sitt **31:a** läsår med följande **Fackafdelningar:**

Allmänna afdelningen, afsedd för allmänbildning.

Allmänna Handelsafdelningen, valfria ämnen. **Högre Handelsafdelningen** (obligatoriska ämnen) med avslutade kurser.

Rit- och Byggnadsafdelningen: 1. Maskinafdelning. 2. Byggnadsafdelning. 3. Högre byggnadsafdelning (obligatorisk kurs med slutpröfning).

Förberedande afdelning: 1. Till statens landbruksinstitut. 2. Bergskolans högre afd. 3. Tekniska skolor. 4. Realskoleexamen.

Hufvudkurser börja 1 aug., 1 okt., 1 nov. och 9 jan.

Prospekt mot dubbelt porto. Brev adresseras endast till: *Praktiska Skolan, Kristinehamn.*

Rikstelefon 115. — OBS! Ny, tidsenlig lokal med härligt läge.

CARL PEHRSON.**Johanna Brunssons**

Praktiska Konst-väfskola, Birger Jarlsgatan 27

börjar höstkursen för elever d. 15 September.

Prospekt på begäran!

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Växtfärgning och hemslöjdskurser. Af *Stina Rodenstam.*

Proportionella val. För Dagny af *Gulli Petrimi, f. Rossander.*

Hem för arbeterskor i Berlin.

Ett och annat om Australiens kvinnor. Af *I. P—e.*

»Vagnkampanjen.» Af *Eea.*

Från allmänheten.

Från högervalmöten i Sigtuna och Svartsjö. Af *Anna Lindhagen.*

Notiser.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.